

- Erlanson, D.: New Look at Miracles, *Religious Studies* 13 (1977), pp. 417-428.
- Flew, A.: 'Parapsychology Revisited: Laws, Miracles and Repeatability', *The Humanist* 36 (1976), pp. 28-30.
- Miracles, in: *Encyclopedia of Philosophy*, vol. 5, Macmillan, New York 1972, pp. 346-353.
- Geisler, N.L.: *Miracles and Modern Thought*, Zondervan, Grand Rapids 1982.
- Hesse, M.: Miracles and the laws of nature, in: *Miracles. Cambridge studies in their philosophy and history*, ed. C. F. D. Moule, A. R. Mowbray, London 1965, pp. 33-42.
- Hume, D.: *Enquiries Concerning Human Understanding*, ed. L.A. Selby-Bigge, Oxford University Press, Oxford 1975.
- Jantzen, G.: Hume on Miracles. History and Politics, *Christian Scholar's Review* 8 (1979) 4, pp. 318-325.
- Johnson, D.: *Hume, Holism, and Miracles*, Cornell University Press, Ithaca – London 1999.
- Kellenberger, J.: Miracles, *International Journal for Philosophy of Religion* 10 (1979), pp. 145-162.
- Larmer, R.A.: *Questions of the Miracle*, McGill-Queen's University Press, Montreal – Kingston – London – Buffalo 1996.
- Loos, R.: *The Miracle of Jesus*, E.J. Brill, Leiden 1965.
- Lunn, A.: Miracles – The Scientific Approach, *Hibbert Journal* 48 (1950), pp. 240-246.
- McKinnon, A.: 'Miracles' and 'Paradox', *American Philosophical Quarterly* (1967) 4, pp. 308-314.
- Miracle, in: G. O'Collins, E.G. Farrugia, *A Concise Dictionary of Theology*, Paulist Press, Mahwah 1991, p. 55.
- Miracle, in: *New Standard Encyclopedia*, vol. 11, Chicago 1998, p. 402.
- Miracle, in: X. Léon-Dufour, *Dictionnaire du Nouveau Testament*, Seuil Livre de Vie, Paris 1977, p. 201.
- Nowell-Smith, P.: Miracles, in: *New Essays in Philosophical Theology*, ed. A. Flew, A. MacIntyre, SCM Press, London 1955, pp. 243-253.
- Pyytiäinen, I.: *Magic, Miracles, and Religion. A Scientist's Perspective*, AltaMira Press, Walnut Creek – Lanham – New York – Toronto – Oxford 2004.
- Robinson, G.: Miracles, *Ratio* 9 (1967), pp. 155-162.
- Swinburne, R.: *The Concept of Miracle*, Macmillan – St Martin's Press, London 1970.
- The Cambridge Companion to Miracles*, ed. G.H. Twelftree, Cambridge University Press, Cambridge 2011.
- Tillich, P.: Revelation and Miracle, in: *Miracles*, ed. R. Swinburne, Macmillan, New York – London 1989, pp. 71-74.
- Williams, T.C.: *The Idea of the Miraculous: The Challenge to Science and Religion*, St. Martin's Press, New York 1990.

KONCEPCJA CUDU JAKO „ZDARZENIA NIEZWYKŁEGO”

S u m m a r y

Zazwyczaj, najkrócej rzecz ujmując, określa się cud jako „niezwykłe zdarzenie spowodowane przez Boga”. Bliższa analiza pojęcia niezwykłości prowadzi do wyróżnienia dwóch innych cech cudu – ponadnaturalności i naukowej niewyjaśnialności. Wyodrębnienie i przedstawienie dwóch podstawowych charakterystyk zdarzenia cudownego (ponadnaturalność i naukowa niewyjaśnialność), które występują (choć nie zawsze w jednakowy sposób wyrażone) w definicjach i okreś-

leniach cudu proponowanych w literaturze przedmiotu, może posłużyć do wskazania zasadniczych kierunków, w których powinny być prowadzone dalsze analizy tytułowego zagadnienia. Warto także zasygnalizować główne problemy, jakie pojawiają się w związku z przyjęciem wspomnianych określeń. Problemy te dotyczą różnorodnej treści podkładanej pod poszczególne rozumienia cudu i dlatego wymagają ponownego przemyślenia istotnego znaczenia tego pojęcia. W trakcie analizy określenia cudu jako „zdarzenia niezwykłego” zamierzam więc uzasadnić twierdzenie, że cud jako „zdarzenie niezwykłe” jest rozumiany na dwa sposoby: (1) jako zdarzenie ponadnaturalne i (2) jako zdarzenie naukowo niewyjaśnialne. Następnie będę starał się pokazać, że w przypadku (1) można mówić o zdarzeniu ponadnaturalnym jako o zdarzeniu cudownym tylko wtedy, gdy ma się na myśli to, że jest ono spowodowane ponadnaturalną przyczyną (za którą uznaje się Boga), a nie wtedy, gdy za ponadnaturalny uznaje się jego przebieg. Z kolei odnośnie do przypadku (2) proponuję przyjąć pogląd, że mówienie o naukowej niewyjaśnialności zdarzenia cudownego nie ma sensu, gdyż twierdzenie to jest konsekwencją rozumienia cudu jako pogwałcenia prawidłowości przyrody, a tego nie można wykazać (i nie ma takiej potrzeby). Można natomiast utrzymywać, że zdarzenie cudowne to takie zdarzenie, które musi być niewyjaśnione naukowo w momencie, gdy zachodzi.

Streścił Adam Świeżyński

Key words: miracle, laws of nature, extraordinary event, laws of science.

Słowa kluczowe: cud, prawa przyrody, zdarzenie niezwykłe, prawa przyrodnicze.

Information about Author: Rev. ADAM ŚWIEŻYŃSKI, Ph.D. – Department of Philosophy of Nature, Institute of Philosophy, Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw; address for correspondence – e-mail: a.swiezynski@wp.pl